

สรุปรายงานการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพ

สำหรับประเทศไทย: สถานการณ์ แนวโน้มด้านอาหารและการเกษตร”

วันพุธที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุม HITAP 1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนภาพอนาคตของอาหารและการเกษตรตามเอกสารแนบ เป็นการทบทวนการพยากรณ์หรือการคาดการณ์จากหลายแหล่งข้อมูล ซึ่งแต่ละแหล่งข้อมูลมีความเชื่อ ทฤษฎี หรือ เป้าหมาย ที่แตกต่างกัน ดังนั้นข้อมูลที่ได้มาอาจไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต้องระบุแหล่งที่มาให้ชัดเจน อีกทั้งข้อมูลทั้งหมดเป็นการคาดการณ์อนาคต ดังนั้นควรปรับวิธีการเขียนรายงานให้แสดงแนวโน้มของสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าที่จะระบุเจาะจงในรายละเอียดลงไป

ประเด็นเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาที่มีประเด็นที่ระบุในเอกสารว่า พันธุ์ข้าวพื้นเมืองจะลดลง หมายถึงพันธุ์ข้าวที่นำมาใช้ประโยชน์หรือที่มีอยู่ทั้งหมด และที่ระบุว่า การวิจัยและพัฒนาล่าช้า ในปัจจุบันมีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่อาจจะเป็นการวิจัยด้านนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย นอกจากนี้ผลกระทบจากการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียน (AEC) ที่ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2558 จะมีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานอาหารและสินค้าทางการเกษตร ควรมีการทบทวนและแก้ไข เพราะการควบคุมดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 แล้ว และที่ระบุว่า จะมีการใช้คุณภาพของสินค้าในการกีดกันทางการค้า ในปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่แล้ว ในอนาคตอาจจะมีการกีดกันทางการค้าที่มากขึ้นหรือรุนแรงขึ้น

ส่วนของเกษตรกรที่ระบุว่า จำนวนเกษตรกรรายย่อยจะลดลง และผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ลดลงนั้น ในส่วนของคำนิยามของ “เกษตรกรรายย่อย” ที่หมายถึงเป็นอย่างไร เนื่องจากในอนาคตคำนิยามหรือลักษณะของเกษตรกรรายย่อยอาจจะเปลี่ยนไปจากเดิม จากที่เป็นผู้ใช้แรงงานทำการเกษตร จะเปลี่ยนเป็นผู้ว่าจ้างให้มีอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องเป็นผู้ทำงานแทน เช่น ฉีดยาฆ่าแมลงหรือเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเกษตรกรรายย่อยจะทำการค้าขายเองมากขึ้น ส่งผลให้อาชีพเกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้นโดยจะมีความรู้ ศักยภาพในการป้องกันตนเองจากอันตรายต่างๆ มีประสิทธิภาพสูง และจะมีความเป็นมืออาชีพ ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่เพิ่มขึ้นแต่เป็นการเพิ่มในอัตราลดลงเมื่อเทียบกับในอดีต

การนำเสนอประเด็นในรายงานอาจจะนำเสนอผลเชื่อมโยงจากผลกระทบของอาหารและสินค้าการเกษตรต่อสุขภาพของคนแล้วย้อนกลับไปถึงกระบวนการผลิต จากนั้นให้เพิ่มเติมปัจจัยอื่นที่จะส่งผลกระทบต่อเกษตร เช่น นโยบายของรัฐ หรืออาจจะนำเสนอผลตาม ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำรวมทั้งเรื่องอาหาร

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

ประเด็นอาหารและการเกษตรในอนาคตที่สรุปเพิ่มเติมมีดังนี้

2.1 คุณภาพอาหารและสินค้าทางการเกษตรในอนาคตน่าจะดีขึ้นกว่าปัจจุบัน เนื่องจากการกีดกันทางการค้าในประเด็นเรื่องคุณภาพและมาตรฐาน ที่อาจจะมีมาตรฐานที่สูงขึ้น จะส่งผลให้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้ดีขึ้น

2.2 Biofuel มีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนมากขึ้นในอนาคต เนื่องเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งภาคการเมืองมีนโยบายให้การสนับสนุนการใช้ Biofuel หรือพลังงานทางเลือก

2.3 ในอนาคตประเทศไทยไม่น่าจะมีปัญหาการเข้าถึงอาหารและการขาดแคลนอาหารในระดับประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีเนื้อที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกอยู่มากและพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูก ดังนั้นประเทศไทยจะยังเป็นแหล่งส่งออกอาหารและสินค้าทางการเกษตร

3. ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่ออาหารและการเกษตรเพิ่มเติม

3.1 ระบบการขนส่งและคมนาคมในประเทศไทยค่อนข้างดี ในปัจจุบันประเทศเพื่อนบ้านใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทาง การส่งออกข้าว ดังนั้นประเทศไทยเป็นเส้นทางการสินค้าทางการเกษตรจากเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

3.2 นโยบายสนับสนุนข้าวหรือการเกษตรของรัฐบาลที่จะมีผลต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร เช่นนโยบายจํานํา ผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งรายได้ของเกษตรกรจะขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตและจํานํา ดังนั้นเกษตรกรจึง พยายามเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้นเพื่อให้มีรายได้มากขึ้น

3.3 นโยบายของรัฐบาลต่อการควบคุมคุณภาพสินค้าอาหารและผลผลิตทางการเกษตรที่นำเข้าจากประเทศเพื่อน บ้านที่ไม่ดีเทียบกับการส่งออกสินค้าไทยไปต่างประเทศ เนื่องจากปริมาณและคุณภาพของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบไม่เพียงพอ ซึ่ง จะส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1. การทบทวนวรรณกรรมมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ ประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การส่งออกสินค้า การเกษตร ว่าในอนาคตมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

4.2 ที่ทบทวนมาส่วนใหญ่เป็นผลของอาหารที่ส่งผลต่อสุขภาพโดยตรง เช่น เรื่องการขาดแคลนอาหารหรือการบริโภค อาหารที่ไม่มีคุณภาพทำให้เกิดโรค แต่ยังขาดการทบทวนผลกระทบทางอ้อมจากการผลิตอาหารต่อสุขภาพ เช่น การใช้ปุ๋ยหรือ ยาฆ่าแมลงหรือสารเคมีซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โรคระบาดจากสัตว์มาสู่คนและระบาดไปทั่วโลก อาจจะต้องวิเคราะห์ใน เรื่องปริมาณการใช้ของสารเคมีเพิ่มเติม และผลกระทบของโรคระบาด

4.3 แนวโน้มของการใช้สมุนไพรที่ใช้ทำยาในอนาคตและการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรสีเขียวจะเป็นอย่างไร ซึ่ง ในอนาคตอาจจะมีการส่งออกมากและอาจจะมีการผลิตมากขึ้น

4.4 ความสูญเสียอาหาร (waste) ว่ามีขนาดของปัญหาเป็นอย่างไร การสูญเสียที่เกิดขึ้นในขั้นตอนใดบ้าง เช่น การ ผลิต การเก็บรักษา การขนส่ง เป็นต้น

4.5 ควรทบทวน เรื่องต้นทุนทางการเกษตรและแนวโน้มในอนาคต ซึ่งน่าจะมีการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่บอกแนวโน้มของต้นทุนด้านการเกษตรในอนาคตได้

4.6 ความปลอดภัยของอาหาร สามารถทบทวนจากการศึกษาของอาจารย์มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาดที่เข้าร่วมกับหลาย สถาบันและมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค

4.7 ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีนาโนหรือการฉายรังสีเพื่อถนอมอาหารที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค ประเด็นนี้ควรหาข้อมูลจากผู้นำเข้า ผู้ควบคุมการนำเข้าจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

4.8 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านการเกษตรเพื่อใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นวิจัยสามารถติดต่อได้ ที่สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร

4.9 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาหารและการเกษตรในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่สามารถ หาข้อมูลเพิ่มเติมได้ เช่น การนำเข้าพืช ติดต่อกรมวิชาการเกษตร การนำเข้าสินค้าประมง ติดต่อกรมประมง การนำเข้าสัตว์ ติดต่อกรมปศุสัตว์ มาตรฐานสินค้าส่งออก ติดต่อกองการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

นางสาวสร้อยญา ไจกล้า
ผู้สรุปรายงานการประชุม

นางสาวพิศพรรณ วีระยิ่งยง
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

สรุปรายงานการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพ

สำหรับประเทศไทย: สถานการณ์ แนวโน้มด้านประชากร”

วันจันทร์ที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุม โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

อาคาร 6 ชั้น 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

ข้อมูลที่น่าเสนาหามีความถูกต้อง แต่เนื่องจากข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนประชากร ยังไม่มีตัวเลขที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการคาดการณ์อาจเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ ดังนั้นจึงควรมีการตั้งสมมติฐานสำหรับภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไว้หลายระดับ และหลากหลาย scenario นอกจากนี้ข้อมูลการย้ายถิ่นระหว่างประเทศควรแยกพิจารณา ระหว่างแรงงานต่างด้าวทั้งแรงงานฝีมือ (skilled labor) หรือแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled labor) ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

2.1 การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย

- ส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุที่มีเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย เป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการสุขภาพในไทยมากขึ้น หรือมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย
- ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ (รวมถึงประชากรทุพพลภาพ) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นอกจากปัญหาทางกายแล้ว ยังมักเกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น โรคซึมเศร้าตามมา คำถามคือ ผู้สูงอายุเหล่านี้เข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตได้แค่ไหน
- การเตรียมการต่างๆ เพื่อรองรับคนสูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการขยายอายุเกษียณ ซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างการทำงานในภาครัฐและเอกชน รวมถึงความแตกต่างระหว่างสายงานที่ทำ (ขณะนี้มีการศึกษาถึงผลกระทบของการขยายอายุเกษียณ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา) การมีแผนการสร้างงานเพื่อรองรับคนสูงวัย และการสร้าง job security เพื่อให้เกิดผลในเชิงจิตวิทยาทางสังคม ที่ผู้สูงอายุยังรู้สึกถึงคุณค่าที่ตนเองยังทำงานได้อยู่และมีรายได้ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกาย
- เนื่องจากอายุที่มากขึ้นมีความสัมพันธ์กับเรื่องของสุขภาพ ในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า เห็นได้ว่าภาระด้านสุขภาพจะสูง โดยเฉพาะโรคไม่ติดต่อทั้งหลาย (เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง) การตั้งรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่น การเพิ่มกำลังคนด้านสุขภาพสำหรับดูแลผู้สูงอายุ เป็นการเพิ่มทรัพยากร ควรพิจารณาวิธีการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุว่าอะไรคือปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค โดยออกแบบระบบหรือวิธีการที่ทำให้เกิดการดูแลสุขภาพตนเอง มีการใช้ชีวิตที่ส่งผลดีต่อสุขภาพตั้งแต่วัยทำงาน เช่น การจูงใจให้คนวัยทำงานออกกำลังกายมากขึ้น หากไม่ออกกำลังกายจะมีบทลงโทษ เป็นต้น
- กระทรวงศึกษาธิการควรมีการบรรจุกระบวนการชราและวงจสูงวัยไว้ในหลักสูตร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการออม และการดูแลสุขภาพตนเอง

2.2 อัตราการเกิดของประชากรไทยลดลงเรื่อยๆ

- ประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลง

- คุณภาพประชากรในอนาคต โดยเฉพาะเด็กที่เกิดจากการตายารุ่นที่ด้งครรภด้ว้ความไม่พร้อม ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาต่อสังคมในอนาคต อีกกลุ่มคือประชากรเด็กที่เกิดจากการตายารุ่นที่มีอายุมาก ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่ด้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดี

2.3 การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

- แนวโน้มของแรงงานจากต่างประเทศที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นเรื่องด้าคาดการณ์ด้ยาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การนับจำนวนประชากรกลุ่มนี้ทำได้ยาก การเข้ามาและออกไปมีความแตกต่างกันในแต่ละปี โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดประเทศแล้ว ยังมีคำถามเกิดขึ้น เช่น แรงงานต่างด้าวที่ปัจจุบันทำงานอยู่ในประเทศไทยจะกลับประเทศตนเองหรือไม่
- ทักษะของแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยว่าเป็นแรงงานฝีมือ (skilled labor) หรือแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled labor) เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากแรงงานไร้ฝีมือส่วนใหญ่จะเป็นพาหะของโรคติดต่อบางโรค ระบบสุขภาพไทยควรต้องมีรูปแบบและระบบการจัดการที่ชัดเจนกับแรงงานต่างด้าว

2.4 การย้ายถิ่นภายในประเทศ

- อาจแบ่งพิจารณาด้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) เมืองไปหาคน นั่นคือ ความเจริญขยายตัวจากเมืองไปสู่ท้องถิ่น เกิดการเปลี่ยนแปลงบริบทและสิ่งแวดล้อม มีสิ่งใหม่ๆ เข้ามาในท้องถิ่น ลักษณะนี้จะทำให้ประชากรไม่ย้ายถิ่นเข้าเมือง ครอบครัวไม่แตกสลาย ซึ่งแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมืองในต่างจังหวัดเพิ่มขึ้น และ 2) คนไปหาเมือง (migration) มีการย้ายถิ่นจากภูมิภาคของตนเองเข้าเมือง โดยเฉพาะการย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
- กลุ่มคนว่างงานเป็นคนมีการศึกษามากขึ้น เนื่องจากตลาดงานไม่โตตาม ไม่สามารถรองรับกลุ่มคนที่มีการศึกษาด้ ความคาดหวังในเรื่องรายได้ทำให้คนมีการศึกษาส่วนหนึ่งไม่ทำงานและยินดีในการพึ่งพิงทางบ้านต่อไป

3 ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่อประชากร

3.1 นโยบายการเพิ่มจำนวนประชากรโดยกระตุ้นให้อัตราการเกิดเพิ่มขึ้นในภาวะที่โครงสร้างของประชากรมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งด้เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ เช่น ฝรั่งเศส สวีเดน นอร์เวย์ ที่รัฐมีสวัสดิการในการดูแลครอบครัวที่สูง พ่อแม่รับภาระน้อยในการเลี้ยงดูบุตร เพื่อเพิ่มแรงจูงให้ม่บุตร ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมว่า จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเห็นว่านโยบายการเพิ่มประชากรทางเอเชียไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เช่น ญี่ปุ่นมีนโยบายการเพิ่มประชากร แต่ก็เพิ่มด้ไม่มากนัก ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตามการพิจารณาโยบายเพิ่มแรงจูงใจในการเพิ่มจำนวนประชากรควรพิจารณาควบคู่ไปกับคุณภาพของประชากรด้ว้ โดยอาจพิจารณาด้จาก Cost of children

3.2 นโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ที่มีผลกระทบต่อกรย้ายถิ่นระหว่างประเทศ จึงต้องพิจารณานโยบายที่เหมาะสมในการจัดการบริการสุขภาพให้กับแรงงานต่างด้าว รวมถึงลักษณะความต้องการในการรับบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวด้ว้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาปัญหาในการสื่อสารกับแรงงานต่างด้าว ซึ่งส่งผลต่อการที่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพไปไม่ถึงแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย

4 ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้เพิ่มเติม

- การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะรูปแบบการจัดสวัสดิการในลักษณะ universal design ที่เหมาะกับผู้สูงอายุทั้งในเมืองและชนบท ในเรื่องสาธารณูปโภค ระบบขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการสุขภาพและใช้ชีวิตประจำวันด้ง่ายขึ้น
- การวิเคราะห์ Cost of children รวมถึงประโยชน์ของการมีบุตรต่อสังคมโดยรวมและประโยชน์ส่วนบุคคล
- คุณลักษณะของแรงงานต่างด้าว รวมถึงกลุ่มคนไม่มีสัญชาติที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่าง การแบ่งประเภทของกลุ่มประชากรเหล่านี้เพื่อใช้ในการจัดสวัสดิการสุขภาพให้เหมาะสมสำหรับแรงงานแต่ละกลุ่ม

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

นางสาวสร้อยญา ใจกล้า
ผู้สรุปรายงานการประชุม

นางสาวศิตาพร ยังกง
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย

: สถานการณ์ แนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อม”

วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม HITAP 1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มการประชุม 09.00 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1 ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

1.1 กรณีข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่อ้างอิงจากสำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมซึ่งรายงานในปี พ.ศ. 2552 ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยเนื่องจากปัจจุบันทางหน่วยงานได้จัดทำข้อมูลถึงปี พ.ศ. 2554

1.2 ในการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศ ปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาในการทำแบบจำลองสภาพภูมิอากาศคือรูปแบบการใช้พื้นที่ในประเทศไทย ข้อมูลจากการใช้แบบจำลองที่พัฒนาจากต่างประเทศจะสามารถได้ประเด็นในภาพกว้าง ไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบการใช้พื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ซึ่งปัญหาการใช้พื้นที่ในแต่ละสถานการณ์จำลองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นน่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพภูมิอากาศในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมไม่สามารถตัดสินได้ว่าปัญหาใดมีความสำคัญมากกว่ากันเนื่องจากขึ้นอยู่กับประเด็นและพื้นที่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในอนาคต ได้แก่

2.1 แหล่งน้ำขนาดใหญ่โดยเฉพาะแม่น้ำสายหลักมีแนวโน้มจะมีคุณภาพแย่ลง แม้ว่าจะมีการแก้ไขมาเป็นระยะเวลากว่า 5 ปี ซึ่งจะมีผลกระทบต่อปริมาณแหล่งน้ำสะอาดในอนาคต

2.2 ปัญหามลพิษด้านอากาศมีแนวโน้มจะลดลง แต่จะมีปัญหาเฉพาะในพื้นที่จราจรที่คับคั่งและหนาแน่น มลพิษที่เกิดจากเกษตรกรรมเป็นปัญหาสำคัญที่ควรให้ความสนใจ เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้สารเคมีในภาคการเกษตรมากยิ่งขึ้น และมีนโยบายจํานำข้าวทำให้เกษตรกรเปลี่ยนมาใช้สารเคมีมากขึ้น และทำให้มีผลกระทบต่อป่นเปื้อนสู่แหล่งน้ำและต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่อาหาร

2.3 ประเทศไทยจะไม่ใช้พลังงานจากนิวเคลียร์ แต่จะเน้นในเรื่องพลังงานทดแทน เช่น ลม แสงอาทิตย์ นอกจากนั้นยังมีแผนของโครงการอนุรักษ์พลังงานทดแทน ซึ่งจะเน้นด้านการใช้พลังงานทดแทนในชุมชนขนาดเล็ก

2.4 ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

2.5 ปัญหาหมอกควันภาคเหนือที่เกิดขึ้นจากไฟป่า ซึ่งมีสาเหตุสำคัญเนื่องจากการเผาพื้นที่โล่ง

2.6 การเกิดภัยพิบัติใหญ่ เช่น แผ่นดินไหว พายุ หรือน้ำท่วม ซึ่งจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงมากขึ้น

3. ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3.1 เศรษฐกิจ เขตการค้าเสรีอาเซียนอาจจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีการเคลื่อนย้ายคนและทรัพยากรระหว่างประเทศซึ่งจะมีผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมภายหลัง

3.2 ประชากร การขยายตัวของเมืองทำให้เกิดการใช้พื้นที่ไม่เหมาะสม โดยพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตรกลายเป็นพื้นที่เมือง ประชาชนขยายที่อยู่อาศัยหรือที่ทำการเกษตรไปยังที่ๆ อันตรายมากขึ้น

3.3 นโยบายภาครัฐมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษ เช่น นโยบายรถยนต์คันแรกที่จะทำให้รถยนต์ในท้องถนนเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 1 ล้านคัน การรับมือกับปัญหามลพิษที่จะเป็นผลติดตามมาจากนโยบายก็เป็นเรื่องสำคัญ เช่นมีการกำหนดให้ใช้อุปกรณ์การลดการปล่อยไอเสีย การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของน้ำมันที่ใช้ หรือการปรับเปลี่ยนเชื้อเพลิง ในอนาคตจะมีนโยบายหลายๆ อย่างที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น นโยบายการสร้างถนนหรือรถไฟฟ้าในเมกะโปรเจก

ภาครัฐได้กำหนดโครงการที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจำนวน 35 ประเภทโครงการและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มประเภทโครงการมากขึ้นเรื่อยๆ ในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะมีส่วนสำคัญคือการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ เมื่อโครงการได้รับอนุญาตแล้ว ทางสำนักงานนโยบายและแผนคุณภาพสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่ในการตรวจสอบและติดตามผล ปัจจุบันมีการคาดการณ์ถึงโครงการขนาดใหญ่ที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพจำนวน 34 โครงการ ที่พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลมลพิษหรือปัจจัยที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เช่น การสร้างโรงไฟฟ้าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและสุขภาพ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นจากการสร้างโรงไฟฟ้าอาจจะทำให้ผลิตผลการเกษตรลดลง ในอนาคตการทำภาวะวิเคราะห้สิ่งแวดล้อมก่อนการเริ่มโครงการจะมีมากขึ้น

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1 ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ เช่น ปัจจุบันคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ทำหน้าที่ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ กรมควบคุมมลพิษทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการนี้ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา เช่น การเผาถ่านจากประเทศพม่าและลาวทำให้เกิดหมอกควันในภาคเหนือ นอกจากนั้นธนาคารโลก (World Bank) ได้มีความพยายามสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อจัดทำมาตรการร่วมกันแต่ยังมีอุปสรรคเรื่องการเจรจาเนื่องจากมีความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่นประเทศที่อยู่ต้นน้ำมีความต้องการที่จะสร้างเขื่อน แต่ประเทศที่อยู่ตอนกลางของแม่น้ำมีความต้องการใช้น้ำ ทำให้การเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ ทางสำนักงานนโยบายและแผนฯ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีการจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการจากประเทศเพื่อนบ้านดังเช่นกรณีของการสร้างทางรถไฟผ่านทวาย หรือปัญหาลุ่มน้ำของแม่น้ำโขง ประเทศไทยเป็นสมาชิกของ UNEP ซึ่งหน่วยงานนี้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือทางด้านวิชาการ มีการทำ guidelines หรือ แหล่งข้อมูลข่าวสารและข้อมูลด้านเทคนิค ประเทศไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาการประเมินผลกระทบเช่นกัน

4.2 ข้อจำกัดของการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

4.2.1 การเชื่อมโยงระหว่างปัญหาสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพ เนื่องจากระบบการเก็บข้อมูลของโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมนั้นยังไม่มีระบบ เช่น การเกิดโรคระบบทางเดินหายใจแต่ไม่สามารถติดตามไปถึงต้นเหตุได้ว่าเกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ซึ่งสาเหตุการป่วยของประชาชนสาเหตุใหญ่อาจเกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น กรณีของมาบตาพุดที่มีผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจจำนวนมากและได้ทำการเก็บข้อมูลระยะยาวเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่สาเหตุอื่นเนื่องมาจากปัญหาสิ่งแวดล้อม การเก็บข้อมูลระยะยาวในลักษณะนี้ควรจะทำในหลายๆ พื้นที่ที่คาดว่าจะมีปัญหาในเรื่องสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่ามลพิษต่างๆ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร ระบบการรายงาน สุขภาพ ปัจจุบันไม่ได้เชื่อมโยงหรือสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพที่มาจากมลพิษ การหาจุดเชื่อมโยงจึง เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นเรื่องสำคัญในการศึกษาในอนาคต การทำงานระหว่างกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับกระทรวงสาธารณสุขเพื่อจะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลในการทำวิจัยเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ที่เป็นประเด็นสำคัญให้เป็นระบบมากขึ้น

4.2.2 ช่องว่างของความรู้ด้านผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในประเทศไทย ส่วนใหญ่ข้อมูลผลกระทบเป็นผลที่ได้มาจากการคาดการณ์ทางคณิตศาสตร์ และการคาดการณ์ของนักวิชาการ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศไม่มีพรมแดนกัน การคาดการณ์ควรจะศึกษาในระดับที่ครอบคลุมถึงประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากปัจจัยทางภูมิอากาศเชื่อมโยงกัน

4.2.3 การปฏิบัติตามนโยบายลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ นโยบาย Carbon Footprint เป็นมาตรการทางด้านการตลาดเพื่อให้สินค้าสามารถส่งไปขายยังประเทศยุโรปได้ องค์กรระหว่างประเทศได้รณรงค์ ให้ มี ก า ร ใช้ ช น ล า ก Carbon Footprintเพื่อให้ได้สิทธิพิเศษทางภาษี แม้จะมีส่วนลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากสินค้าต่างๆ ลงมาบ้างแต่อาจจะไม่มีนัยสำคัญต่อการลดอุณหภูมิโลก การลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ สภาพัฒน์ฯ ได้ให้ความสำคัญโดยนำมาเป็นนโยบายหลัก

เพื่อสังคมคาร์บอนต่ำและการบริโภคที่ยั่งยืน แต่ยังคงพบปัญหาของการใช้ฉลากคาร์บอนเนื่องจากประชาชนไม่เข้าใจว่าการมีฉลากคาร์บอนไดออกไซด์แล้วจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นได้อย่างไร แต่เข้าใจว่าจะทำให้โลกดีขึ้นแต่มองไม่เห็นว่าจะสามารถเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตของประชาชนได้ทำให้นโยบาย Carbon Footprint ยังไม่สามารถเกิดผลในระดับประชาชนได้

4.2.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ปัจจุบันมีการทำงานในระดับองค์กรบริหารส่วนตำบล กรณีที่มีความต้องการงบประมาณในการแก้ปัญหาหรือจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย สำนักนโยบายและแผนฯ จะทำหน้าที่ในการพิจารณาโครงการและเสนอโครงการที่ผ่านการพิจารณาเพื่อเสนอรับทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินการที่ผ่านมาพื้นที่ยังขาดศักยภาพในการดำเนินงานเนื่องจากขาดความรู้ในด้านเทคนิค และขาดบุคลากรด้านวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค ส่งผลให้แม้จะมีระบบแล้วแต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น การมีระบบบำบัดน้ำเสียแต่ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากขาดบุคลากร

4.3 ข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.3.1 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 ซึ่งจะมีข้อมูลที่ทันสมัยกว่า และได้มีการจัดทำรายงานยุทธศาสตร์ 20 ปีด้านสิ่งแวดล้อมที่จะคาดการณ์อนาคตสิ่งแวดล้อมไปอีก 20 ปีข้างหน้าและจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อจัดการ

4.3.2 กรมควบคุมมลพิษจะมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของปัญหามลพิษของประเทศไทย ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้นำข้อมูลภาพรวมอาจจะไม่ครอบคลุม การศึกษาเพิ่มเติมจากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษจะทำให้ได้รายละเอียดที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น

4.3.3 กระทรวงมหาดไทย หรือรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจชีวภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่

4.3.4 กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาด้านคุณภาพดิน เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม หรือหน้าดินตื้น

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

นางอินทิรา ยมาภักย์

ผู้สรุปรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย

: สถานการณ์ แนวโน้มด้านเศรษฐกิจ”

วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 13.30-16.30 น.

ณ ห้องประชุม HITAP1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

เนื้อหาที่น่าเสียดายคือค่อนข้างกระจัดกระจาย ทำให้มองไม่เห็นความต้องการที่แท้จริงของการทบทวนและนำไปใช้ เรื่องเศรษฐกิจไปใช้ อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า ควรทบทวนวรรณกรรมในเรื่องที่มีกรกล่าวถึงมาก เนื่องจากจะช่วยให้จับประเด็นที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น เช่น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขาดแคลนแรงงาน การกระจายรายได้ การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ การจัดการเรื่องพลังงานและอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังแนะนำว่าการวัดเศรษฐกิจในอนาคต อาจต้องวัดโดยใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) แทนการใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)

ในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ นั้น นอกจากประเทศจีนที่มีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูงที่สุดในโลกแล้ว (ร้อยละ 15) ยังมีประเทศอินเดียที่มีแนวโน้มการเติบโตเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับต้นๆ ในเอเชียอีกด้วย (ร้อยละ 8) ซึ่งหากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงที่แบบนี้ไปเรื่อยๆ ในอีก 25 ปีข้างหน้า เศรษฐกิจของอินเดียจะมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากประเทศจีน และสหรัฐอเมริกา โดยมีประเทศญี่ปุ่นเป็นอันดับที่ 4 อย่างไรก็ตาม การคาดการณ์ถึงเศรษฐกิจที่ดีขึ้นของจีนและอินเดีย เป็นเพียงเศรษฐกิจโดยรวมเท่านั้น แต่ GDP per capita ของทั้งสองประเทศนี้ก็ยังห่างไกลกับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วค่อนข้างมาก ทั้งนี้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีนและประเทศอินเดีย กอปรกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Asian Economic Cooperation – AEC) จะทำให้เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียมีความสำคัญมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกล่าวถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ (BRICS) แต่การรวมกลุ่มของประเทศเหล่านี้ โดยเฉพาะบราซิลและแอฟริกาใต้ ยังมีความห่างไกลจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศไทยมากนัก

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

ในอนาคต 5- 10 ปีข้างหน้า หลังจากมีการเปิดเขตเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสมบูรณ์แล้ว ประเทศในกลุ่มอาเซียนจะมีการใช้ VISA เดียวกันในการเดินทางเข้า-ออกประเทศ ประเทศไทยอาจต้องมีการปรับโครงสร้างพื้นฐานหลายประการเพื่อเตรียมพร้อมกับการเป็นศูนย์กลางสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวและการลงทุน รวมถึงเป็นสะพานในการเชื่อมโยงไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การสร้างรถไฟความเร็วสูงเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น ซึ่งการคมนาคมขนส่งที่สะดวกขึ้นจะส่งผลในเรื่องของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การลงทุนที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลจากการเปิดเขตเศรษฐกิจอาเซียน จะส่งผลให้เมืองมีการขยายตัวมากขึ้น รวมถึงการขยายตัวของธุรกิจตามเขตชายแดน ซึ่งในอนาคตจะพบห้างสรรพสินค้าและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นมากเขตชายแดน โดยกำลังซื้อส่วนมากจะมาจากประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน

ในการเปิดเขตเศรษฐกิจอาเซียนนี้ แม้จะมีมาตรการทางการค้าหลายประการที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางรายได้และสังคมจะยังคงอยู่ โดยผู้เชี่ยวชาญคิดว่าการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทาง

รายได้ของประชาชนในประเทศไทยให้มีความทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างญี่ปุ่น คงไม่สามารถเป็นไปได้ในระยะเวลา 20 ปีข้างหน้า ด้วยนโยบายภาครัฐและข้อจำกัดต่างๆ ของประเทศไทยเอง

ผู้เชี่ยวชาญแบ่งเรื่องการคอร์รัปชันออกเป็น 2 ประเด็น คือคอร์รัปชันในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริการของประชาชน และคอร์รัปชันที่เกี่ยวกับโครงการที่มูลค่ามากทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น โดยในส่วนแรกนั้นผู้เชี่ยวชาญมองว่าจะมีการปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น (คอร์รัปชันลดลง) ในอนาคต ในขณะที่ส่วนหลังนั้นจะยังเป็นปัญหาอยู่มาก อย่างไรก็ตาม การเปิดเขตเศรษฐกิจอาเซียน อาจมีโอกาที่จะช่วยให้การคอร์รัปชันลงได้ ซึ่งจะเป็นผลมาจากแรงกดดันภายนอก (จากผู้ลงทุน) ต่อชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือในการลงทุนของทั้งภูมิภาค อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญคิดว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันจะไม่มีนโยบายหรือมาตรการกดดันดังกล่าวต่อเรื่องของประเทศไทยมากนัก

สำหรับเรื่องเสถียรภาพการคลังและปัญหาหนี้สาธารณะที่อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายภาครัฐนั้น ผู้เชี่ยวชาญมองว่าจะไม่เป็นปัญหาในอนาคต โดยสถานการณ์ของทั้งสองเรื่องจะยังทรงตัวอยู่ และมีความเชื่อมั่นในเรื่องของกลไกที่ใช้ในการบริหารจัดการว่าจะไม่ทำให้ประสบกับปัญหาทางการเงินหรือวิกฤตเศรษฐกิจแบบรุนแรงในอดีต

3. ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

มีปัจจัยหลายประการที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในอนาคต เช่น

- พลังงาน ที่ราคามีแนวโน้มจะปั่นป่วนในอนาคต นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องพลังงานยังสะท้อนถึงด้านอื่น เช่น การผลิตภาคอุตสาหกรรม การผลิตภาคการเกษตร (ที่อาจต้องผลิตผลิตภัณฑ์ทางเกษตรมาเพื่อใช้เป็นพลังงานมากกว่าใช้บริโภค) เป็นต้น
- โครงสร้างของประชากร ในอนาคตประชากรวัยแรงงานจะลดลง ในขณะที่ผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ
- การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและช่วยให้ประชาชนมีดุลพินิจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและเศรษฐกิจในประเทศไทย คือการลงทุนภาคการศึกษาของประเทศไทย ที่เน้นไปที่การศึกษาในระดับอุดมศึกษามากกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือด้านวิชาชีพ ทำให้ประเทศไทยขาดแรงงานช่างฝีมือเป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าหากประเทศไทยสามารถแก้ปัญหาเรื่องการผลิตแรงงานช่างฝีมือได้ ก็จะช่วยให้อุตสาหกรรมของไทยมีโอกาสเติบโตขึ้นได้อีกมาก
- การเมืองและนโยบายรัฐบาล โดยประสิทธิภาพทางการเมืองและนโยบายของรัฐจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งหมด
- ทรัพยากรบุคคล ประเทศไทยมีจุดเด่นเรื่องบริการ โดยการบริการนี้จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ที่ดีในประเทศ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังขาดแรงงานที่จะมาทำงานในภาคบริการเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อการกระจายรายได้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1 การกระจายรายได้

นโยบายรัฐบาลส่วนมากเป็นนโยบายประชานิยม ซึ่งยากต่อการช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ที่ดีแก่ประชาชนในประเทศ โดยตัวอย่างของประเทศที่สามารถจัดการเรื่องของการกระจายรายได้ดีนั้น มักจะพบว่าเป็นประเทศที่มีการจัดการเรื่องการศึกษาได้ดีเช่นกัน ซึ่งการจัดการด้านการศึกษาจะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่คนในสังคม สำหรับประเทศไทยอาจยังไม่สามารถแก้ปัญหาหนี้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์การเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยพบกับปัญหาหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนชุดรัฐบาลก่อนครบกำหนดวาระ ที่ส่งผลให้นโยบายระยะยาวที่จะช่วยแก้ปัญหาของประเทศในด้านการศึกษาไม่เกิดขึ้น หรือปัญหาเรื่องการพัฒนาการเกษตรที่ยังจำกัด ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรยังมีรายได้น้อยและถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน จากเหตุผลข้างต้นส่งผลให้การกระจายรายได้ในประเทศยังคงเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

4.2 การขยายตัวของเมือง

การขยายตัวของเมืองมีโอกาสเป็นไปได้มาก เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลกำหนดค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาทต่อวันทั่วประเทศ ส่งผลให้แรงงานไม่ต้องกระจุกอยู่ในกรุงเทพและกึ่งปริมณฑลอีกต่อไป การย้ายฐานแรงงานจากส่วนกลางออกสู่ภูมิภาคทำให้เมืองเกิดการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งในอนาคตจะมีห้างสรรพสินค้า สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงคอนโดมิเนียมกระจายขึ้นตามหัวเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญของการขยายตัวของเมือง คือเรื่องการวางผังเมือง โดยการวางผังเมืองที่ดีจะต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ให้รอบด้าน ในขณะที่ตัวเมืองเดิม เช่น เขตกรุงเทพและปริมณฑลนั้น จะมีการขยายตัวของเมืองในลักษณะแนวตั้งมากขึ้น (ตึกระฟ้ามากขึ้น) โดยการลงทุนส่วนมากอาจมาจากต่างชาติ เพื่อสร้างสำนักงานสำหรับใช้ในอนาคตเมื่อมีการเปิดเขตเศรษฐกิจแล้ว

4.3 เศรษฐกิจและการเมือง

ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าการเมือง อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจและการเมืองเป็นเรื่องที่แยกออกจากกันได้ยาก นอกจากนี้การเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ซึ่งผลประโยชน์นี้เองที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและทิศทางเศรษฐกิจของประเทศที่ดี และส่งผลต่อมาถึงสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง

ปิดการประชุมเวลา 16.30 น.

นางสาวชุติมา คำดี

ผู้สรุปรายงานการประชุม

นางอินทิรา ยมาภัย

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

สรุปรายงานการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพ สำหรับประเทศไทย

: สถานการณ์ แนวโน้มด้านการคมนาคม”

วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 13.30-16.30 น.

ณ ห้องประชุม HITAP 1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม การนำเสนอผลการทบทวนวรรณกรรมมีความถูกต้อง แต่เพื่อให้เอกสารประกอบงานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ควรเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1.1 นิยามการคมนาคม

1.2 ศึกษาการขนส่งโดยแยกพิจารณาเป็นการคมนาคมขนส่งระหว่างเมืองกับในเมือง และการขนย้ายสินค้ากับการเดินทางของคน

1.3 นิยามของ Logistics, Supply Chain และ Value Chain

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

2.1 รถยนต์จะมีจำนวนมากขึ้นและอุบัติเหตุจะเพิ่มขึ้นในอัตราคงที่ ส่วนด้านพลังงานรถยนต์นั้นจะมียานพาหนะทางเลือกด้านพลังงานที่สะอาด เช่น พลังงานไฟฟ้า พลังงานน้ำ เริ่มเข้ามาทดแทน

2.2 เพิ่มปริมาณการขนส่งทางรางโดยเร่งพัฒนารถไฟไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและขยายท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อใช้แทนที่การคมนาคมขนส่งทางถนน

2.3 มีการขนส่งระหว่างประเทศโดยทางบก ทางท้องถนนและทางรถไฟเชื่อมโยงระหว่างประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย จีน และไทย

2.4 รถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพและปริมณฑลสายใหม่ เชียง แดง ม่วง ทอง และชมพู

2.5 คนจะเริ่มอยู่กับที่ไม่มีกิจกรรมเคลื่อนย้ายผลของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยมากขึ้น

2.6 การบริการขนส่งที่ทันสมัย จากการส่งข้อมูลสื่อสารแทนที่การเดินทางของคน ซึ่งจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้ามากขึ้น ดังนั้นเวชภัณฑ์ทางการแพทย์จะสามารถเดินทางได้สะดวกมากขึ้น เพราะจะมีการให้บริการขนส่งสินค้าที่เหมาะสมกับพัสดุ อุณหภูมิและเวลามากขึ้น

3. ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่อคมนาคม

3.1 การเมืองและนโยบายนั้นมีบทบาทที่สำคัญเพราะเป็นมาตรการในการกำหนดทิศทางการจัดบริการสาธารณะด้านต่างๆ ของรัฐ ในการให้บริการประชาชน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันแสดงถึงความร่วมมือด้านการค้าและความตกลงที่จะนำมาซึ่งพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ

3.2 เศรษฐกิจ ที่เกิดการขยายตัวนั้นทำให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างเมืองต่อเมืองและรัฐต่อรัฐ ส่งผลให้ทิศทางการเชื่อมต่อของเมืองที่สำคัญ และก่อให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาของทั้งคน(การเพิ่มขึ้นของประชากร)และทรัพยากรทำให้เมืองเกิดการขยายใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับการเติบโต

3.3 เทคโนโลยี จะมีบทบาทมากขึ้นทั้งรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายในกระบวนการขนส่ง เพื่อตอบสนองความต้องการต่อสังคมที่ทันสมัย

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1 บริการการขนส่งในกลุ่มคนเฉพาะ เช่น คนพิการ คนสูงอายุ

4.2 ทำเลที่ตั้งที่สำคัญ เช่น แม่น้ำโขง สาละวิน

4.3 การควบคุมในเรื่องความปลอดภัย ระบบตรวจสอบ หรือการเตรียมการเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง ที่เกี่ยวกับสาธารณสุข

4.4 ทางเท้ากับทางจักรยาน

4.5 การขนส่งในสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

ปิดการประชุมเวลา 16.30 น.

นายคณาภรณ์ ธนธรรมเจริญ

ผู้สรุปรายงานการประชุม

นางอินทิรา ยมาภัย

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

สรุปรายงานการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพ สำหรับประเทศไทย:

สถานการณ์ แนวโน้มด้านการเมือง”

วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 13.30-16.30 น.

ณ ห้องประชุม HITAP 1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม ที่ผู้ทบทวนวรรณกรรมได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองนั้นมีความถูกต้อง โดยผู้เชี่ยวชาญแนะนำเพิ่มเติมประเด็นเพื่อเสริมให้เอกสารประกอบงานวิจัยมีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1 นิยามการเมือง ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้เพิ่มเติมนิยามการเมืองของ David Easton ที่ได้ระบุว่า “politics as the authoritative allocation of value” กล่าวคือ การเมือง คือ การทำข้อยุติในความขัดแย้งโดยสันติวิธี การต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของปัจเจกชนหรือพรรคพวก หรือ การเมืองคือการกำหนดว่าใครได้อะไร เมื่อใดและอย่างไร Harold Lasswell ได้นิยามการเมืองไว้ว่า “Politics is who gets what, when, and how” ซึ่งหมายความว่า การเมืองคือการตัดสินว่าใครจะได้อะไร เมื่อใด เพื่อเสริมให้คำจำกัดความเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.2 บริบทพื้นฐานของประชาธิปไตยในประเทศไทย ที่มีวิถีประชาธิปไตยของไทยตั้งต้นจากการจัดตั้งพรรคการเมือง ที่มีนักลงทอนอันมิใช่มาจากความต้องการของประชาชนในการจัดตั้งพรรค ทำให้พรรคเป็นเครื่องมือหนึ่งของกลุ่มทุน จนก่อให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมือง ส่งผลให้สถานการณ์การเมืองในประเทศไทยไม่มีระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงอันนำมาซึ่ง “เผด็จการรัฐสภาแบบทุนนิยม”

1.3 การเมืองระหว่างประเทศ แม้จะมีรูปแบบความตกลงทางการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมกัน โดยเฉพาะประเทศในอาเซียนที่กำลังจะเกิดขึ้น ที่จะนำมาซึ่งการลงทุนเพื่อสร้างสมดุลต่ออำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศนั้น เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในทางความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศเท่านั้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าประเทศภาคีต่างๆ อาจไม่ให้ความร่วมมือตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้น

1.4 ระบบการตรวจสอบหรือป้องกันการทุจริต ในประเทศไทยนั้นมึระบบการป้องกันทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน อีกทั้งสังคมไทยยังมีระบบของศีลธรรมทางสังคมและศาสนาเคยเป็นตัวกำกับ ดังนั้นตามที่ปรากฏในผลการสำรวจความคิดเห็นที่คนไทยยอมรับได้ต่อการทุจริต ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสังคมไม่มีทางที่จะยอมรับการกระทำทุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเด็ดขาด

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

2.1 เสถียรภาพทางการเมือง การเมืองยังไม่เสถียรภาพ ขาดรูปแบบที่ชัดเจน และไร้ขอบเขตมากยิ่งขึ้น ด้วยประชาชนคนไทยยังขาดความเข้าใจต่อหลักการของระบบการเมืองการปกครองที่นำรูปแบบมาจากชาติตะวันตก อีกทั้งระบบสังคมการเมืองของประเทศไทยในอดีตจนกระทั่งปัจจุบันมีความแตกต่างจากแนวคิดการเมืองที่นำมาใช้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองในปัจจุบัน ซึ่งการเมืองของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะยังอยู่ในช่วงของการพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่อย่างเดิม และมีแนวโน้มที่จะเกิดการปฏิรูประบบโครงสร้างการเมืองไทยในอนาคต

2.2 นโยบายประชานิยม ถือเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันระบบประชาธิปไตยที่มีส่วนทำให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิทางการเมืองโดยวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งพรรคการเมืองใช้นโยบายประชานิยมจากเดิมที่ให้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองรวมทั้งความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการและสวัสดิการสาธารณะของรัฐ เปลี่ยนเป็นสิทธิที่จะมีการเข้าถึงสินทรัพย์ได้โดยตรง

และง่ายมากยิ่งขึ้น อาทิ เช่น ค่าแรง 300 บาท หรือ สิทธิลดหย่อนในรถคันแรกหนึ่งแสนบาท อันเป็นปัจจัยให้ประชาชนขาดวินัยทางเศรษฐกิจจากการเมือง

2.3 ระบบสาธารณสุข จะไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมากนัก เนื่องจากระบบสุขภาพเป็นปัจจัยหลักที่ใช้ในการหาเสียงของทุกพรรคการเมือง อีกทั้งยังเป็นสิทธิที่ถูกรัฐบัญญัติไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ 2550 ซึ่งรัฐโดยการเมืองยังต้องปฏิบัติตาม

2.4 ประชาชนกับการมีส่วนร่วม ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมภาคประชาชนจะมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเฉพาะกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น โดยประชาชนกลุ่มนี้จะรวมตัวกันร่วมเรียกร้องอย่างไม่เป็นระบบระเบียบ และจะร้องขอเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับโครงสร้างภาครัฐต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

2.5 การทุจริต ในอนาคตผู้เชี่ยวชาญคาดการณ์ว่าจะทวีความรุนแรงและหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น ทำให้กฎหมายขาดประสิทธิภาพในภาคการบังคับใช้ ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมจะเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิรูปกฎหมาย

3. ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่อการเมือง

ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อการเมืองไทยที่จะทำให้เกิดการเร่งหรือชะลอการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง คือ นิสัยคนไทยกับวิถีชีวิตที่ยึดติดกับระบบอุปถัมภ์และขาดระเบียบวินัย รวมทั้งการศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติในฐานะที่เป็นต้นทุนของรัฐ ระบบการปกครองสถาบันและศาสนา เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 มาตรา 51 -55 และ 80

4.2 นิยามของ “เสรีภาพทางการเมือง” (Political liberty) เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจความสามารถของบุคคลที่จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

4.3 วิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทย (The Evolution of the Thai Politics) เพื่อที่จะเสริมเนื้อหาการเมืองไทยให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.4 ปัจจัยแวดล้อมการเมืองระหว่างประเทศ พัฒนาการทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้การติดต่อระหว่างรัฐต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น ดังนั้นสภาพการณ์ภายในประเทศกับสภาพการณ์ระหว่างประเทศจึงมีความเกี่ยวพันกันมากขึ้นไปด้วย การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของรัฐฯหนึ่ง อาจไม่ได้มาจากปัจจัยใดปัจจัยภายในประเทศ (Polity) หนึ่งแต่อย่างเดียว อาจเกิดขึ้นจากภายนอก (External Environment) ก็ได้

ปิดการประชุมเวลา 16.30 น.

นายคณาภรณ์ อนุธรรมเจริญ

นางสาวพิศพรรณ วีระยิ่งยง

ผู้สรุปรายงานการประชุม

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพ สำหรับประเทศไทย

: สถานการณ์ แนวโน้มด้านเทคโนโลยี”

วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม HITAP1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มการประชุมเวลา 9.30 น.

นักวิจัยนำเสนอรายละเอียดการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน แนวโน้มในอนาคตด้านเทคโนโลยี รวมถึงผลกระทบจากเทคโนโลยีต่อสุขภาพและระบบสุขภาพในอนาคต ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นต่อการทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าการคาดการณ์เทคโนโลยีในระยะยาวสามารถทำได้ยาก เนื่องจากแนวโน้มของเทคโนโลยีในอนาคตมีลักษณะเหมือนการฉายไฟฉาย คือจะมีความชัดเจนเพียงแค่วางแรกหรือในระยะเวลานั้น นอกจากการพัฒนาเทคโนโลยีมักไม่มีลักษณะเป็นเส้นตรง โดยการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะเป็นการต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ในเดิม (second order phase) ซึ่ง second order phase นี้จะส่งผลกระทบให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอื่นๆ ต่อไปดังนั้นในการทบทวนข้อมูลเพื่อเขียนแนวโน้มเทคโนโลยีอาจต้องพิจารณาถึงต้นตอของเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้วยทั้งนี้ ในการศึกษาแนวโน้มของเทคโนโลยีในอนาคต มี 3 เรื่องที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

- 1) เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ทำให้เทคโนโลยีใหม่กลายเป็นเทคโนโลยีเก่าในเวลาอันรวดเร็วด้วยอัตราเร่งสูง ดังนั้นการจะทำนายเทคโนโลยีได้อย่างแม่นยำนั้นจึงเป็นไปได้ยาก
- 2) การทบทวนวรรณกรรมเพื่อหาแนวโน้มของเทคโนโลยีนั้น ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้
- 3) เทคโนโลยีบางประเภทเป็นเทคโนโลยีระยะยาว ซึ่งอาจใช้ได้จริงในอีก 50 ปีข้างหน้า จึงติดไฟทุกครั้งที่มีการทำแนวโน้มเทคโนโลยีในอนาคต

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

เทคโนโลยีในอนาคตจะได้รับการพัฒนาขึ้นภายใต้หลักการของเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับผู้คนและสิ่งแวดล้อม (เทคโนโลยีสีเขียว) ซึ่งเทคโนโลยีต่างๆ ในอนาคต จะถูกพัฒนาเข้าด้วยกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยสิ้นเชิงเช่น เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ต้องอาศัยหลากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน ทั้งเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือนาโนเทคโนโลยี เป็นต้นโดยมีการคาดการณ์ว่าในอนาคตอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะสูงขึ้น อากาศจะร้อนมากขึ้น ทำให้ผู้คนเลือกที่จะอยู่ในบ้านมากกว่าไปเผชิญอากาศร้อนนอกบ้าน ทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคต เน้นไปที่เป็นสินค้าและอุปกรณ์เพื่อใช้ในบ้านมากกว่าเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนส่วนรวมซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีภายใต้หลักการเทคโนโลยีสีเขียวนี้ จึงอาจเน้นที่เรื่องความปลอดภัยของผู้ใช้มากกว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมภายนอก นอกจากนี้เทคโนโลยีเหล่านี้ยังจะถูกพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีในอนาคตจะมีการพัฒนาขึ้นมาภายใต้หลักการเทคโนโลยีสีเขียว แต่ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะและสารพิษที่เกิดจากการเทคโนโลยีก็ยังไม่ใช่ว่าสามารถวางใจได้ เนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยการติดตามระยะยาว (ตลอด life-cycle ของเทคโนโลยีนั้นๆ) ซึ่งในอนาคตสิ่งหนึ่งที่จะมีบทบาทสำคัญคือการเดิมสารเคมีลงไปในวัสดุเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบของวัสดุให้ตรงต่อความต้องการมากขึ้น โดยท้ายที่สุดแล้วสารเคมีเหล่านั้นก็อาจจะตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมและกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดูแลและผลเสียรอบด้านของการพัฒนาเทคโนโลยีหนึ่งๆ เนื่องจากเทคโนโลยีบางประเภทที่มักมีการอ้างว่าพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิต

tablet ขึ้นมาเพื่อใช้ทดแทนกระดาษ โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้อาจไม่ได้ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง เพราะในท้ายที่สุดแล้วผลิตภัณฑ์เหล่านี้ต่างมีอายุการใช้งานสั้น และจะกลายเป็นขยะอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ การพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตจะให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุและผู้พิการมากขึ้น โดยจะมีเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้สูงอายุและผู้พิการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและไม่เป็นภาระต่อสังคมซึ่งการออกแบบเทคโนโลยีเหล่านั้นจะเป็นแบบ universal design คือมีความหลากหลายและสามารถใช้ได้ในหลายกลุ่ม รวมถึงการพัฒนาวัสดุชนิดใหม่ๆ ขึ้นมาให้รองรับต่อผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ และและการสร้าง infrastructure ให้แก่คนทั้งสองกลุ่มข้างต้นด้วย

แม้จะมีการพยากรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศว่าอินเทอร์เน็ตจะเป็นช่องทางหลักสำหรับการติดต่อสื่อสารและเผยแพร่ข่าวสารในอนาคต ซึ่งจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอาจมีมากกว่าผู้รับชมโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า โทรทัศน์จะยังเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลต่อผู้คนมากที่สุด และอินเทอร์เน็ตยังไม่สามารถแทนที่ได้ อย่างไรก็ตามปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตจะเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน โดยส่วนมากจะเป็นการใช้งานผ่าน application บนโทรศัพท์มือถือและ tablet

เทคโนโลยีชีวภาพหรือเทคโนโลยีการแพทย์จะเป็นไปเพื่อการรักษาโรคเฉพาะบุคคล (personal medicine) โดยการรักษาเหล่านั้นจะเจาะจงเฉพาะต่ออินมากขึ้น โดยการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการแพทย์จะเน้นไปที่การทำนายโรค (predictive medicine) มากกว่าเทคโนโลยีที่ป้องกันไม่ให้เกิดโรค (preventive medicine) อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีบางประการที่ออกแบบเพื่อการรักษาเฉพาะเจาะจงต่ออินจะยังเป็นแค่เทคโนโลยีเฉพาะกลุ่ม เช่น การรักษาด้วย stem cell หรือ gene therapy เนื่องจากเทคโนโลยีเหล่านี้จะยังมีราคาแพงอยู่มากในอนาคต ทั้งนี้ปัญหาสำคัญของเทคโนโลยีชีวภาพและการแพทย์ในอนาคตจะเป็นเรื่องจริยธรรมและการรักษาความลับของผู้ป่วย

ในอนาคตประเทศไทยจะยังเป็นผู้นำเข้าเทคโนโลยีมากกว่าผู้ผลิตเทคโนโลยี โดยปัญหาสำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีในอนาคตประการหนึ่งของประเทศไทย คือการควบคุมการใช้เทคโนโลยี โดยเทคโนโลยีบางประเภทจะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด (misuse) ทั้งด้านกฎหมายและจริยธรรม รวมถึงการติดตามและป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ผิดจะยังเป็นไปได้ยาก

ปัญหาด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการใช้อินเทอร์เน็ตคือ โรคไม่ติดต่อที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่ออำนวยความสะดวกมากเกินไป และโรคทางด้านสุขภาพจิต ซึ่งรวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับสมองและระบบประสาท

3. ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อเทคโนโลยี

การใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนจะเป็นตัวแปรสำคัญหนึ่งที่บอกถึงแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยี อาทิ เทคโนโลยีการผลิตพลังงาน โดยอดีตที่ผ่านมาผู้ใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีแนวคิดที่จะผลิตพลังงานจากพลาสติก ในขณะที่ปัจจุบันมีการรณรงค์ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมากขึ้น รวมถึงเมื่อพิจารณาจากขยะที่ถูกทิ้งจากครัวเรือนที่เป็นขยะสดจำนวนมาก ทำให้เทคโนโลยีการผลิตพลังงานในอนาคตอาจมีแนวโน้มที่จะผลิตจากขยะสด

วัฒนธรรมและการใช้ชีวิตของคนไทยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาเทคโนโลยีที่ปลอดภัยในอนาคต โดยคนไทยมักมีลักษณะแบบ “วุ่นวายล้อมคอก” คือไม่ป้องกันพิษภัย/ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีนั้นๆ ต้องรอให้เกิดปัญหาขึ้นก่อนจึงตามแก้ไขปัญหาในภายหลัง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ต้องพึงระวังอย่างมากในการผลิตเทคโนโลยี นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีแนวโน้มที่เป็นไปเพื่อการรักษามากกว่าเพื่อการป้องกันนอกจากนี้การผลิตเทคโนโลยีในอนาคตจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคและกระแสของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เพราะสถานการณ์การบริโภคผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีจะเป็นในลักษณะ “พวกมากลากไป” และเป็นการซื้อหาจากการบอกต่อของผู้ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมาก่อน

นโยบายระดับประเทศนับว่าเป็นตัวแปรสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเทคโนโลยี โดยแนวโน้มความต้องการของผู้บริหารที่จะลงทุนในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน่าจะมีมากขึ้น แต่เนื่องด้วยสังคมไทยที่เป็นสังคมผู้บริโภครายการพัฒนาเทคโนโลยีจึงไม่ใช่การสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ รวมถึงสังคมไทยยังขาด role model ที่แสดงให้เห็นว่าถึงศักยภาพในการริเริ่มการพัฒนาเทคโนโลยีด้านใหม่ๆ ตลอดจนปัญหาในการขาดศักยภาพในการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย นอกจากนี้ด้วยนิสัยของคนไทยบางกลุ่มที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ยาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้ตนแตกต่างจากคนอื่นซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่นกัน

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ทบทวนเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) แผนระดับชาติของเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อสังเกตว่าเทคโนโลยีที่ปรากฏอยู่ในแผนแห่งชาติมักเป็นเทคโนโลยีที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้สูงในอนาคตเช่น แผนยุทธศาสตร์เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 แผนยุทธศาสตร์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2556 เป็นต้น
- 2) การพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ของในต่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีการพัฒนาเทคโนโลยีตามหลังต่างประเทศ จึงควรศึกษาพัฒนาการของเทคโนโลยีในต่างประเทศเพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาที่ประเทศไทยอาจพบเจอในอนาคต เช่น ศึกษาแผนของการพัฒนานาโนเทคโนโลยีของประเทศสหรัฐอเมริกาจาก National Nanotechnology Initiative หรือ NNI ซึ่งปัจจุบันดำเนินการอยู่ในระยะที่ 3 จากทั้งหมด 4 ระยะในขณะที่ประเทศไทยยังอยู่ในระยะที่ 1 หรือข้อมูลการคาดการณ์เทคโนโลยีของหน่วยงานประเมินเทคโนโลยีของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา
- 3) แนวโน้มของการลงทุนด้านเทคโนโลยีในอนาคตของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board Of Investment-BOI)
- 4) ภาพรวมในอนาคตของประเทศไทยว่าจะมีแนวโน้มไปในลักษณะใด เพื่อวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับประเทศไทยในอนาคต เช่น ในอนาคตประเทศไทยอาจมีการขาดแคลนน้ำสะอาด ดังนั้นเทคโนโลยีจึงเป็นเทคโนโลยีเพื่อการผลิตน้ำสะอาดเทคโนโลยีที่รองรับกับการจัดการขยะที่อาจเพิ่มขึ้นมากในอนาคตหรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาหารให้พอกับประชาคมโลก เป็นต้น
- 5) ภาพรวมของแนวโน้มเทคโนโลยีระดับโลกจากหลายๆ สำนัก เนื่องจากสิ่งที่เปลี่ยนแปลงระดับโลก ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในฐานะผู้นำเข้าเทคโนโลยี

ผู้เชี่ยวชาญยังแนะนำให้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมืออื่นๆ เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์แนวโน้มของเทคโนโลยีในอนาคต เช่น การทำ patent maps หรือการทบทวนเทคโนโลยีที่มีการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ เป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ปรากฏอยู่ในสิทธิบัตรและวารสารวิชาการดังนี้

- เทคโนโลยีที่มีการจดสิทธิบัตรนั้น มักจะเป็นเทคโนโลยีที่จะมีการผลิตออกมาสู่ท้องตลาดในระยะเวลาอันสั้น ไม่เกิน 5 ปี เนื่องจากอายุของสิทธิบัตรมีระยะเวลาเพียง 20 ปี หลังจากการจดทะเบียน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องรีบผลิตออกมาสู่ท้องตลาดเพื่อให้ยังทันการขายที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามอายุสิทธิบัตรนั้น
- เทคโนโลยีที่มีการตีพิมพ์อยู่ในวารสารวิชาการนั้น เทคโนโลยีเหล่านั้น มีแนวโน้มที่จะมีการผลิตออกมาเป็นสินค้าในอนาคตที่ไกลกว่าเทคโนโลยีที่มีการจดสิทธิบัตร

ปิดการประชุมเวลา 12.30 น.

นายทรงยศ พิลาสันต์

ผู้สรุปรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพ สำหรับประเทศไทย

: สถานการณ์ แนวโน้มด้านโรคติดต่ออุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ”

วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม HITAP1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นว่าข้อมูลที่น่าเสนอมีความถูกต้อง แต่ยังขาดความครบถ้วนของข้อมูลในหลายประเด็น ดังนี้

1.1 นิยามของโรคติดต่ออุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ

จากการนำเสนอานิยามของโรคติดต่ออุบัติใหม่โดยองค์การอนามัยโลก ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นว่าข้อมูลที่น่าเสนอมีความถูกต้อง แต่ขอให้เพิ่มนิยามด้านโรคจากเชื้อดื้อยาที่ยังไม่ข้อมูลของโรคติดต่อจากเชื้อแบคทีเรียด้วย ได้แก่ *Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Acinetobacter baumannii* และ *Escherichia coli* ซึ่งปัจจุบันโรคติดต่อจากเชื้อดื้อยาจากเชื้อแบคทีเรียเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่เป็นปัญหาด้านสุขภาพที่สำคัญในทั่วโลก เพราะผู้ป่วยที่ติดเชื้อแบคทีเรียดื้อยาอาจไม่มียารักษา รวมถึงระยะเวลาการนอนโรงพยาบาลนานขึ้นและอาจรุนแรงจนทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้

1.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ มีสาเหตุเพิ่มเติม ดังนี้

1.2.1 ปัจจัยด้านโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน (Zoonosis)

- ความเสี่ยงของการเกิดโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่มาจากสัตว์เลี้ยงเป็นเรื่องที่สำคัญในปัจจุบัน เนื่องจากสัตว์เลี้ยงเหล่านี้อาศัยอยู่ใกล้ชิดและอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันกับมนุษย์ เป็นเหตุให้สามารถแพร่โรคติดต่อสู่คนได้ง่าย นอกจากนี้ หากสัตว์เลี้ยงมีเชื้อดื้อยาและแพร่กระจายสู่คน (โดยเฉพาะเจ้าของ) จะส่งผลให้คนเกิดโรคจากเชื้อดื้อยาไปด้วย ทั้งนี้สาเหตุของการเกิดโรคจากเชื้อดื้อยาในสัตว์เลี้ยงมาจากการนำเอายาที่ใช้ในคนมาใช้กับสัตว์ การเอายาสัตว์ที่เหลือใช้จากโรคอื่นมาใช้เมื่อสัตว์เลี้ยงป่วยและการซื้อยาใช้เองจากคลินิกแพทย์หรือจากร้านขายยา โดยไม่ได้พาสัตว์เลี้ยงไปพบสัตวแพทย์
- กรณีของการขาดการป้องกันโรคและขาดการจัดการที่ดีในอุตสาหกรรมหรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญระบุว่าในขณะนี้มาตรฐานฟาร์มควบคุม ดูแล และกำกับโดยนายสัตวแพทย์ซึ่งสามารถป้องกันการระบาดของโรคได้ในระดับหนึ่ง แต่ฟาร์มที่เลี้ยงสัตว์ตามวิถีชาวบ้านดั้งเดิม เช่น เลี้ยงใต้ถุนบ้าน/หลังบ้าน หรือการปล่อยเปิดลงน้ำตามคูคลองใกล้บ้าน เป็นต้น อาจยังก่อให้เกิดการระบาดหรือแพร่กระจายของเชื้อโรคได้

1.2.2 ปัจจัยด้านโรคจากเชื้อดื้อยา

ปัจจัยสำคัญในบริบทของประเทศไทยที่ทำให้โรคติดต่ออุบัติใหม่จากเชื้อดื้อยาเกิดอย่างรวดเร็ว คือ การใช้ยาปฏิชีวนะมากเกินไปจนความจำเป็นและใช้อย่างไม่เหมาะสมทั้งการใช้ยาในชุมชน คลินิก (รักษาสัตว์ หรือรักษาคน) สถานพยาบาล ร้านขายยา ฟาร์มปศุสัตว์และในโรงพยาบาลทุกระดับโดยเฉพาะในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ข้อมูลจากโรงพยาบาลขนาดเล็ก (เช่น โรงพยาบาลชุมชน) น่าจะรายงานข้อมูลการดื้อยาน้อยกว่าความเป็นจริง (under report) ตัวอย่างเช่น การดื้อยาของเชื้อ *Acinetobacter baumannii* ซึ่งเป็นเชื้อที่พบในโรงพยาบาล ยาปฏิชีวนะที่ควรเลือกใช้เป็นอันดับแรก (first-line treatment) คือ ยาในกลุ่ม Cabapenam ซึ่งเป็นกลุ่มยาปฏิชีวนะที่มีคุณภาพสูงและมีราคาแพง แต่พบว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

กลับพบอัตราการติดเชื้อยาในกลุ่ม Cabapenem เพิ่มขึ้น ทำให้การเลือกใช้ยาในการรักษายังมีความซับซ้อนมากขึ้น จนต้องนำยา Colistin ที่เป็นยาเก่าและมีผลข้างเคียงต่อผู้ป่วยสูงกลับมาใช้รักษาใหม่ นอกจากนี้ ยาปฏิชีวนะชนิดใหม่ที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาที่เริ่มมีจำนวนลดน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับยาในกลุ่มอื่นๆ เช่น ยาในกลุ่มโรคเรื้อรังไม่ว่าจะเป็นยาลดไขมันในเลือด ยาลดความดันโลหิตสูง ยาลดน้ำตาลในเลือด เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลให้มนุษย์เริ่มขาดยาปฏิชีวนะที่มีประสิทธิภาพดีและปลอดภัยในการรักษาโรคติดเชื้อต่างๆ จนอาจไม่ทันต่อการติดเชื้อที่มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมการใช้ยาปฏิชีวนะและส่งเสริมการใช้ยาปฏิชีวนะให้ถูกต้องในโรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน สถานพยาบาล คลินิก และร้านขายยา มีระบบการเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาที่ได้มาตรฐานตั้งแต่ห้องปฏิบัติการ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาโรคติดเชื้อดื้อยาของประเทศต่อไป

1.2.3 ปัจจัยอื่นๆ

- ความล้มเหลวของการประสานงานกันของหน่วยงานต่างๆ ในระบบสุขภาพ และความล้มเหลวของการบริหารจัดการทำให้การบริหารจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉินไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ
- ไม่มีการกำหนดมาตรการต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ เช่น ระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา การรายงานและระบบเตือนภัย เพื่อให้สามารถตรวจจับการระบาดและตอบสนองสถานการณ์ได้ทันที่

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

2.1 โรคติดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ คาดว่าขนาดของปัญหา (Magnitude of Problem) น่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจาก ผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น ผู้ป่วยโรคเรื้อรังและความต้องการการดูแลโรคเรื้อรัง (Chronic care) มากขึ้น ทำให้ความต้องการใช้ยาปฏิชีวนะมีแนวโน้มมากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ในอนาคตต้องมีการเฝ้าระวัง (Surveillance) การดื้อยาปฏิชีวนะ มีมาตรการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อในสถานพยาบาลแลโรงพยาบาลอย่างเคร่งครัดเข้มงวดในการตรวจสอบและอนุมัติการใช้ยาปฏิชีวนะ เช่น การคัดกรองผู้ป่วยด้วยวิธีการป้ายเก็บตัวอย่างเชื้อ (swab) จากสิ่งคัดหลั่งในช่องปากก่อนให้ยาปฏิชีวนะเพื่อดูว่าผู้ป่วยมีเชื้อดื้อยาประเภทใดบ้างก่อนการอนุมัติใช้ยา การจำกัดการจ่ายยาปฏิชีวนะที่ร้านขายยาบุคลากรสาธารณสุขต้องปฏิบัติตามแนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล และการสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

2.2 การดื้อยาในสัตว์ ในกรณีการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารโดยใช้สารกระตุ้นการเจริญเติบโตในสัตว์ (Antibiotic growth promoter; AGP) เป็นสาเหตุของการเร่งอัตราการเกิดการดื้อต่อยาปฏิชีวนะในสัตว์ที่สามารถส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคได้ แม้ว่าปัจจุบันมีการกำหนดความปลอดภัยอยู่แล้วในระบบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์โดยมีสัตวแพทย์เป็นผู้ควบคุมดูแลรับผิดชอบการใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์ ซึ่งคาดว่าไม่น่าจะมีปัญหาในอนาคต แต่กลุ่มนอกระบบฟาร์มมาตรฐาน เช่น กลุ่มชาวบ้านที่เลี้ยงสัตว์ตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ยาปฏิชีวนะ โรคจากเชื้อดื้อยาและโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังขาดข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงระหว่างสัตว์และคน จึงน่าจะมีการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคต โดยอาจใช้แนวทางตาม One health approach หรือ ecohealth approach ในการแก้ปัญหาสุขภาพที่รวมเอาแนวปฏิบัติด้านสุขภาพคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีสุขภาพที่ดี และสมดุลสำหรับคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม และเกิดสุขภาพที่ดีและยั่งยืน

2.3 โรคจากเชื้อดื้อยาที่ใช้ในโรคมalaria การดื้อยาในกลุ่มอาร์ทีมิซินิน (Artemisinin) โดยเฉพาะในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา โดยเริ่มพบว่า successful treatment ลดลงไปเรื่อยๆ คาดว่าน่าจะเป็นสัญญาณเตือนถึงภาวะการดื้อยาของเชื้อเกิดขึ้น ทั้งนี้ ในอนาคตประเทศไทยน่าจะได้รับผลกระทบค่อนข้างมากด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น สภาวะแวดล้อมหรือการเปิดประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งอาจเกิดการรุกคืบของโรคเข้ามาในเมือง โดยกลุ่มคนที่ควรเฝ้าระวัง คือ ทหารและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน รวมทั้งแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ โรคมalaria ไม่มียารักษา หากไม่สามารถใช้ยา Artemisinin ได้อีกต่อไปอาจต้องหาวิธีอื่นมาใช้ทดแทน เช่น การหา marker สำหรับ drug resistance หรืออาจต้องหายาเก่ามาใช้หรือการนำ combination therapiesมาใช้ เป็นต้น ส่วนวัคซีนป้องกันหรือรักษา ในอนาคตคาดว่าน่าจะยังไม่มีการผลิตวัคซีนใช้ได้

2.4 เนื่องจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวมีการเข้าออกประเทศไทยอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้มีการนำพาเชื้อเข้าออกประเทศไทยอยู่ตลอดเวลาด้วยเช่นกัน ดังนั้น การคัดกรองโรคในกลุ่มแรงงานต่างด้าวจึงน่าจะมีความสำคัญในอนาคต

2.5 การจัดทำฐานข้อมูลเชื้อโรคทั้งที่ทราบและไม่ทราบชนิดของเชื้อโรค โดยเก็บข้อมูลเชื้อโรคทุกชนิดที่พบ โดยเฉพาะเชื้อจากสัตว์เพื่อทำการศึกษาหรือจัดทำเฝ้าระวัง เช่น ตำแหน่งที่พบเชื้อ ฤดูที่พบเชื้อ ตำแหน่งที่ติดเชื้อ เป็นต้น โดยเก็บรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลและเผยแพร่ให้ใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการเฝ้าระวังแบบทันทีทันใด (real-time surveillance) ถึงแม้ในปัจจุบันมี one health approach และ ecohealth approach แล้ว แต่ในอนาคตน่าจะเป็นองค์ความรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ (transdisciplinary) คือ ทุกสาขาวิชาชีพมาทำงานร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยที่ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ในอนาคตคาดว่าจะตรวจพบเชื้อโรคใหม่ๆ มากขึ้นทุกปีเพราะเทคโนโลยีการวินิจฉัยดีขึ้นและน่าจะเกิดการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่มีระดับความรุนแรงต่างๆ เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการระบาดอยู่ตลอดเวลา โดยจะมีโอกาสเกิดการระบาดใหญ่ทั่วโลก (pandemic) ในทุกๆ 5 ปี ทั้งนี้ขนาดของความเสียหายไม่น่าจะใหญ่โตเพราะปัจจุบันมีความความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วมากขึ้น และการตอบสนองของระบบบริหารจัดการต่อสถานการณ์การระบาดของเชื้อดีขึ้น อย่างไรก็ตามมีการคาดการณ์ว่าความเสียหายต่อผู้ป่วยที่อาจเกิดขึ้นโดยตรงจากโรคไม่น่ารุนแรงมากเท่าความเสียหายทางอ้อมที่อาจเกิดขึ้นเช่น ในช่วงที่โรคไข้หวัดใหญ่ H1N1 ระบาด มีผู้ป่วยจำนวนมากไปรักษาที่โรงพยาบาล ส่งผลให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อรัง (เบาหวาน ความดัน หัวใจ) หรือมีผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ มีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคไข้หวัดใหญ่ได้ง่าย เป็นต้น จะเห็นได้ว่าโรคอุบัติใหม่น่าจะเป็นกลไกส่งเสริมซึ่งกันและกัน (synergistic effects) กับปัญหาโรคไม่ติดต่อและโรคเรื้อรัง (Non-Communicable Disease: NCD) ก่อให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและสุขภาพของประชาชน รวมถึงส่งผลกระทบต่อสังคมตลอดจนเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล

2.7 ความรุนแรงของโรคติดต่ออุบัติใหม่ ขึ้นอยู่กับการเตรียมพร้อมและความรวดเร็วของระบบในการตอบสนองต่อการป้องกันการแพร่ระบาด และการรักษาโรคในช่วงที่มีการระบาดใหญ่ของโรคระบาดได้อย่างทันการณ์ ทั้งนี้ต้องอาศัยทักษะและความเชี่ยวชาญของบุคลากรเป็นอย่างมาก รวมถึงต้องรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่ในระบบสุขภาพ ดังนั้น การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างหรือสะสมทุนในบุคลากรจึงน่าจะมีความสำคัญในอนาคต

3. ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโรคติดต่ออุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ

ปัจจัยอื่นๆที่อาจส่งผลกระทบต่อเกิดการเกิดและแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ คือ

- วิถีชีวิตของคนไทย เช่น การเลี้ยงไก่ใต้ถุนบ้าน การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง เป็นต้น ที่ไม่มีระบบตามมาตรฐานฟาร์มที่ดี อาจทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้
- ลักษณะเฉพาะของประชากรแต่ละกลุ่มช่วงอายุ ที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน อาจทำให้มีความเสี่ยงและรูปแบบการรับเชื้อโรคที่แตกต่างกันไป
- สถานการณ์และโรคบริเวณชายแดนของประเทศไทย รวมทั้งโรคที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีโอกาสที่จะระบาดมายังประเทศไทยได้เช่นกัน
- ความตระหนักของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความสำคัญของเชื้อดื้อยา ความสำคัญของการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่จำเป็น รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1 ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1.1 ประเด็นด้านสถานการณ์และแนวโน้มของโรคจากเชื้อดื้อยา รวมไปถึงแนวทางการป้องกัน ควบคุม และแก้ปัญหาการดื้อยาปฏิชีวนะในระดับประเทศและระดับโลก

4.1.2 ระบบบริหารจัดการที่ทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์โรคติดต่ออุบัติใหม่ได้อย่างทันที่

4.1.2 โรคหรือปัจจัยที่เฉพาะเจาะจงกับกลุ่มคนต่างๆ ในบริบทของประเทศไทย เช่น แรงงานต่างด้าว เด็กเล็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มที่มีผู้คุ้มกันตัวรวมไปถึงนิสัยและพฤติกรรมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ (Gen Y) ที่เอื้อให้เกิดโรคกับบุคคลในกลุ่มนี้เป็นต้น

4.2 เอกสารที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.2.1 เอกสารงานวิจัย Emerging and re-emerging infections โดย David L. Heymann เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่

4.2.2 โครงการ Antibiotics Smart Use (ASU) เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลถูกต้อง และปลอดภัย

4.2.3 คู่มือ “The evolving threat of antimicrobial resistance – Options for action” ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ซึ่งอธิบายแนวทางและกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาเชื้อดื้อยา เช่นการจัดระบบการเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขเรื่องเชื้อดื้อยา การส่งเสริมมาตรการต่างๆ เป็นต้น

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

นางสาวสุธาสินี คำหลวง

ผู้สรุปรายงานการประชุม

ดร.ภญ.ศิตาพร ยังกง

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

“โครงการจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย

: สถานการณ์ แนวโน้มด้านความเชื่อ นิสัย และพฤติกรรมคนไทย”

วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม HITAP1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

จากการประชุมสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วนของการทบทวนวรรณกรรม

1.1 ตัวอย่างงานวิจัยที่นำมาเสนอทั้ง 2 งานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นในด้านความครอบคลุมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเน้นเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ข้อมูลที่น่าเสนอไม่ได้ระบุถึงอายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ และการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างแต่ละภูมิภาค รวมไปถึงไม่ได้นำเสนอถึงระเบียบวิธีวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูลของงานวิจัยที่นำมาเสนอทั้ง 2 งานวิจัย แต่ถือว่าข้อค้นพบของงานวิจัยค่อนข้างใกล้เคียงกับความเป็นของนิสัยและพฤติกรรมของคนไทยในปัจจุบันถึงแม้ว่าคำถามที่งานวิจัยใช้ถามกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างกว้าง และอาจเป็นความคิดอย่างฉาบฉวยของผู้ตอบ แต่ก็สะท้อนความคิดที่บ่งถึงลักษณะของคนไทยได้ดี และหากมีการแยกข้อมูลนำเสนอเป็นแบบตามช่วงกลุ่มอายุ ตามลักษณะการใช้ชีวิต (life styles) หรือตามประเภทของสถานที่น่าจะเห็นภาพได้ชัดขึ้นกว่านี้ เช่น เมื่ออยู่ที่ทำงานจะแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่ง แต่เมื่ออยู่กับครอบครัวจะแสดงพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น

1.2 ควรมีการจัดกลุ่มว่าพฤติกรรมใดที่สำคัญ หรือพฤติกรรมใดที่อาจส่งผลกระทบต่องานวิจัยในด้านของประเด็นสุขภาพ รวมทั้งปัจจัยที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

1.3 ข้อมูลด้านลักษณะนิสัยคนไทย ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าคนไทยมีความคิดริเริ่มแต่อาจไม่ใช่ความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากสิ่งที่คิดค้นขึ้นมาบางครั้งก็ไม่มีประโยชน์ต่อประเทศ นอกจากนี้คิดว่ายังไม่น่าจะมีเอกสารใดยืนยันว่าคนไทยมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ประเด็นเรื่องคนไทยยอมรับความแตกต่าง แต่ในความเป็นจริง กลับไม่ได้ยอมรับด้วยใจที่แท้จริง แต่เก็บความขัดแย้งซ่อนอยู่ในใจ ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่กลไกการศึกษามุ่งสร้างและเน้นแค่ด้านวิชาการ

2. ภาพแนวโน้มอนาคต

2.1 การรับสื่อของคนไทยในอนาคตจะเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วเช่น อุปกรณ์ที่ใช้รับสื่อเปลี่ยนจากกระดาษเป็นมือถือหรือการที่มีระบบ 3G จะช่วยส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้น เป็นต้น ซึ่งจะมีผลกับบริบทของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมการรับสื่อ พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้รับสื่อ แต่ต้องระวังเนื่องจากคนไทยไม่ค่อยตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะเชื่อ อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าในอนาคตในแง่ของการรับสื่อโดยไม่ไตร่ตรองข้อมูลก่อนน่าจะแย่งชิงกว่าปัจจุบัน นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของ Social media มีผลทำให้ผู้ผลิตสื่อต้องระมัดระวัง และประณีตมากขึ้นในการนำเสนอข่าวในอนาคต

2.2 สื่อถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญ ช่องทางของสื่อมวลชนในอนาคตจะหลากหลายมากขึ้นและจะเข้ามาแบบไม่มีขีดจำกัด โดยเฉพาะสื่อด้านอุปกรณ์ไอที (hardware) แต่ผู้ผลิตสื่อต่างๆ (software) ยังผลิตด้วยระดับของจริยธรรมของการผลิตในระดับเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากจริยธรรมของการผลิตสื่อยากต่อการกำกับ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากกระบวนการทางธุรกิจและปัจจัยภายนอกอื่นๆ ดังนั้น คาดว่าสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก น่าจะเป็นแค่อุปกรณ์ (hardware) ในการเผยแพร่สื่อที่มีช่องทางมากขึ้น ส่วนเรื่องของสื่อต่างๆ (software) คน และกลไกในการกำกับสถาบันสื่อในอนาคตไม่น่าจะเปลี่ยนแปลง

2.3 คนไทยมีความสนใจเรื่องต่างๆ ของประเทศเพื่อนบ้านน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อที่แท้จริงของข้อตกลงหรือเหตุการณ์สำคัญอื่นๆ ที่จะเข้ามามีผลกระทบต่อประเทศไทย ในขณะที่จะมีการเปิด

ประชาคมอาเซียนในเวลาอันใกล้นี้แต่คาดว่าในอนาคตปัจจัยดังกล่าว น่าจะทำให้ลักษณะนิสัยของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของตื่นกลัว ตื่นเต้นแต่ไม่ตื่นรู้

2.4 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของประชากรในอนาคตข้างหน้า คาดการณ์ว่าจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างของครอบครัว ความยืดหยุ่นภายในครอบครัว ความเข้มแข็งของการถ่ายทอดค่านิยมในครอบครัว และผลกระทบของครอบครัวที่จะมีต่อพฤติกรรมของคนในครอบครัวจะแผ่วเบาลงไป เนื่องจากเวลาที่ใช้ร่วมกันในครอบครัวลดน้อยลงและปัจจัยภายนอกอื่นๆ นอกจากนี้ คาดการณ์ว่าในอนาคตสถาบันครอบครัวน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่แยกลง

2.5 ด้านการศึกษา พบว่าในปัจจุบันเกิดกระบวนการขับเคลื่อนทางการศึกษาก่อนข้างมาก เนื่องจากมีงานวิจัยชี้ให้เห็นว่ากระบวนการหรือระบบการจัดการทางการศึกษาด้อยลงในปัจจุบัน ดังนั้นจึงมีหลายภาคส่วนเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบาย เช่น สสส. สกส. เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความต้องการที่จะเปลี่ยนให้เด็กไทยคิดวิเคราะห์เป็น แต่ทั้งนี้ยังไม่แน่ใจว่าจะสามารถช่วยขับเคลื่อนได้มากน้อยเพียงใดต่อไปในอนาคต

2.6 วัยรุ่นในอนาคตจะบริโภคข้อมูลมากมาย และคาดว่าหากการปฏิรูปการศึกษาสำเร็จ วัยรุ่นไทยในอนาคตจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และใช้ข้อมูลเป็นนាំมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงตนเองในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปัจจุบันมีการบริโภคสื่อซึ่งมีข้อมูลมากมายแต่อาจเป็นข้อมูลที่ไม่ได้เป็นจริงทั้งหมดประกอบกับเด็กไทยยังคิดวิเคราะห์หรือเลือกรับข้อมูลไม่เป็นแต่กลับจำเอามาใช้ทันที ดังนั้น หากปฏิรูปการศึกษาไม่สำเร็จได้จริง จึงน่าจะเกิดสถานการณ์ที่แย่งกว่าในปัจจุบัน

2.7 การศึกษาของไทยไม่มีหลักสูตรที่จะเรียนรู้ใจตนเองหรือเรียนรู้ใจบุคคลอื่น ซึ่งเห็นได้จากการศึกษาที่เน้นวิชาการเพียงอย่างเดียว เช่น มุ่งสร้างนักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ เป็นต้น คาดว่าอนาคตก็น่าจะยังก็อาจจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง น่าจะยังคงมุ่งเน้นแค่ด้านวิชาการเพียงด้านเดียวเหมือนเดิม

2.8 การเปิดประชาคมอาเซียนจะทำให้ คาดว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ เช่น แรงงานที่จะส่งผลกระทบต่อโรคภัยไข้เจ็บหรือโรคจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตของแรงงานต่างด้าว การเปลี่ยนแปลงในด้านระดับของแรงงานที่มีทักษะ (Skilled labour) หากบุคลากรทางด้านสาธารณสุขไปทำงานต่างประเทศ จะทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานและส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพ นอกจากนี้ ยังอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งจะทำให้เข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นมากขึ้น แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำได้สำเร็จหรือไม่

3. ปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีผลกระทบต่อความเชื่อ นิสัย และพฤติกรรมคนไทย

3.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจส่งมื่ออิทธิพลต่อการเมือง ซึ่งการเมืองเองก็มีผลกระทบต่อสังคมจนกระทั่งเกิดผลกระทบส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนในสังคม

3.2 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของคนไทยโดยเฉพาะด้านสื่อ ด้านสังคมออนไลน์ (social media) รวมถึงไปถึงด้านการกำหนดวาระข่าวสาร (agenda setting) ที่สื่อมวลชนนำเสนอ เนื่องจากสื่อมีอิทธิพลกับความคิด และทัศนคติต่อบุคคลในสังคม โดยเป็นผู้นำทางความคิดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้กำหนดหรือวางระเบียบวาระการรับรู้เหตุการณ์แก่ประชาชนทั่วไป สื่อไม่เพียงมีอิทธิพลในการบอกประชาชนให้คิดเกี่ยวกับเรื่องอะไรแต่ยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตเกี่ยวกับเรื่องนั้นโดย การเลือกนำเสนอ การขยายความ การย้า การตัด หรือละเว้นไม่นำเสนอ

3.3 การศึกษาที่ยังล้าหลังทั้งด้านระบบโครงสร้าง การบริหารจัดการและบุคลากร

4. ประเด็น บุคคล หรือฐานข้อมูลที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

4.1 ศึกษารายงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเพิ่มเติมโดยศึกษาได้จากเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4.2 รายงานผลการวิจัยจากองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Organization: SEAMEO) โดยศึกษาผลกระทบจากการเปิดประชาคมอาเซียนจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านของทรัพยากรมนุษย์อย่างไร โดยรศ.ดร.ดุขุฎิโยเหลาและคณะ

4.3 แนะนำให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมเช่น ด้านสื่อ ด้าน social media เป็นต้น

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

นางสาวสุธาสินี คำหลวง

ผู้สรุปรายงานการประชุม

นางอินทิรา ยมาภัย

ผู้ตรวจรายงานการประชุม